

Jordi Esteva

ESCRIPTOR I FOTÒGRAF

Els gats són, per als egipcis, animals sagrats. Jordi Esteva se'ls estima molt i a casa seva en té un munt. A la foto, amb la gata *Miko*. ROGER LLEIXA

«Socotra és un lloc primordial i antic, un món que s'acaba»

Jordi Esteva (Barcelona, 1951) va viatjar tres vegades, del 2005 al 2006, a Socotra, l'illa dels seus somnis d'infant. Fruit d'aquella descoberta i després d'un llarg procés d'elaboració, Atalanta ha editat el llibre, poc convencional i que es llegeix com una aventura o una narració d'interès històric, etnològic i botànic. El text s'ha construït amb un llenguatge ric, matisat i detallista, que no amaga un cant contra el rigorisme religiós.

ENTREVISTA

Cristina Vilà
FOIXÀ

Jordi Esteva buscava un lloc aïllat on escriure, un poble petit on ni adonar-se que la vida va passant. Aquest racó el va trobar a Foixà fa vuit anys. Allí l'anem a veure per parlar del seu nou llibre.

Com es definiria a si mateix: com a fotògraf, escriptor, periodista?

R En aquests moments escriptor i fotògraf, però més escriptor.

Un escriptor amb visió fotogràfica. Els seus llibres vessen de detalls.

R És clar, no puc oblidar què significa la fotografia per a mi, tot i que ara ha començat a deixar d'interessar-me bastant.

A Socotra, la isla de los genios la imatge hi té un paper secundari.

R El de complementar el text, però les fotos d'aquest llibre tenen un discurs propi, m'interessen moltíssim i espero que en un futur s'editin d'una forma més adient, amb un format més gran.

Socotra era un projecte llargament desitjat.

R Era un somni de tota la vida conèixer l'illa, ja d'infant, quan somiava damunt dels atlas. Però era una illa molt aïllada i prohibida. Pertanyia al Iemen del Sud, que era marxista i no s'hi podia anar. Quan es van reunificar els dos Iemens, cap a l'any 2000, van donar permisos per poder-hi anar i van construir una pista per aterrar-hi amb vols setmanals.

La intenció inicial era arribar-hi, però, amb vaixell?

R Sí, a la manera tradicional, però

EL PROTAGONISTA

ELS VIATGES

P: Quan arrela el desig de viatjar?

R De petit volia veure món. Vinc d'aquesta època franquista, una societat molt grisa amb un ambient de capellans. Volia fugir-ne. Sabia que en altres llocs del món les coses es feien diferent, ho veia en els llibres i sempre pensava que un dia marxaria i no em veurien mai més.

LA RECERCA

P: Què li interessa del viatge?

R La gent, l'home, veure com viu, les seves creences i, sobretot, aquest món dels esperits populars, la literatura oral, anar a buscar els vells que m'expliquin les històries que els fills ja no volen escoltar.

LA FITA

P: Per què viatja?

R Potser per allunyar-me d'un món que no m'agrada i per buscar-me. La resta només és transportar-se.

LA FOTOGRAFIA

P: Ha anat perdent l'interès per la fotografia?

R M'interessa molt la imatge, sobretot quan s'apropa a la literatura però al final és limitada, no em permet explicar coses que em passen, experiències, coses que penso. A més ara hi ha massa imatges, algunes molt perverses. Amb l'aparició dels iPhones i les noves tecnologies, fer fotos s'ha convertit en una cosa molt fàcil, hi ha com una borratxera d'imatges que desvirtuen la fotografia. Jo continuo tirant en Tri-X, sóc un resistent, fins i tot tinc problemes als aeroports perquè molts policies no saben ni què són els rodets. Entrant a Colòmbia, fins i tot, me'ls van olorar per si hi duia amagada cocaïna.

Els anys a Egipte i el pas per la presó, nou projecte

P: Jordi Esteva va viure a Egipte cinc anys. Va ser la darrera parada d'un viatge pel món àrab. "El Caire és el Nova York o el París del món àrab, és el seu cor. Vaig pensar que m'agradaria viure-hi i veure per mi mateix com batega", diu. Allí treballava a Radio Cairo Internacional fent un programa en espanyol a les nits i com a traductor per al Ministeri d'Agricultura. "Era molt divertit i em permetia viure estupendament. Tot era com un somni que un dia es va acabar", recorda. El tallà en sec el 1985 quan la policia l'empresonà i expulsà del país durant 15 anys. "Va ser molt dur emocionalment", afirma. "La policia em va robar el cotxe, rodets de fotografia, potser amb les millors fotos que he fet a la meua vida, quaderns on estava escrivint un llibre, tot està perdut", reconeix. Ara, Esteva ha tornat per afrontar-se a aquells fets. Ha vist a molts amics i s'ha entrevistat amb gent que havia estat a la presó. Vol ser aquest el punt de partida per a un nou projecte que girarà al voltant d'aquells anys. Egipte, diu, ha canviat. "La gent ha perdut la por i parla obertament", explica satisfet. FOIXÀ | C. VILÀ

era impossible. A part només es pot fer en algunes èpoques de l'any perquè els monsons són molt perillosos i a l'illa no hi ha cap refugi natural, la costa és molt rocosa, plena d'esculls. El que ells diuen que és un port, realment és una espècie d'espigó on només pots atracar-hi quan el mar està com un plat.

Socotra connecta amb l'anterior llibre, Els àrabs del mar (Brau).

R Hauria pogut ser un capítol, segons com, perquè l'illa és a la ruta d'aquests mercaders àrabs.

Socotra sempre ha estat històricament un lloc estratègic, a l'Índic.

R Sí, però ara tot allò és molt marginal. A la costa, al poblat, hi ha algunes modernitats però a l'interior, res. No hi ha ni carreteres i en algunes zones la gent viu en coves i sap com fer foc amb pals. Viuen en contacte amb la natura.

Quien contrast tan gran.

R Dos mesos abans havia anat al Japó, la societat més tecnificada

del món. Quan estava, doncs, dormint en una cova a Socotra, tal qual el neolític, pensava en quin món més estrany vivim.

Com és Socotra?

R És un lloc primordial, antic i meravellós.

És una illa molt mitificada per on han passat moltes civilitzacions.

R Els grecs, els fenicis, els àrabs del sud, els portuguesos... Els interessava pel comerç de la mirra, l'incens. Els àrabs, però, no tenien armes defensives, eren un imperi comercial i, per protegir l'illa van difondre llegendes d'aus monstruoses per fer por als rivals.

L'Au Fènix que vostè cerca en aquest viatge i que ningú recorda?

R L'Au Roc ja ningú sap què és. Em parlaven d'un altre mite, un ocell que ningú ha vist, tampoc.

El viatge a Socotra havia de servir perquè la gent li expliqués històries però acaba explicant-les vostè.

R Anava a buscar uns mites més espectaculars, dels antics grecs, i

res en absolut, però vaig trobar altres coses com la creença en esperits i mites més primigenis.

Va tenir un guia d'excepció: el nét de l'últim sultà. Això li obrí portes com també que fos un home, no?

R Sense ells no hauria tingut accés. Pensa que són gent molt tancada que no volen que els facis fotos, per allò que els robes l'ànima, però a l'anar amb ell, tot canvia. Costava guanyar la confiança. La gent de Socotra és bastant nòmada a l'interior i segueix les pastures. Viu de forma molt modesta.

El seu relat dista molt dels habituals llibres de viatges.

R No faig periodisme ni un relat convencional. A partir d'unes investigacions i unes experiències directes ho reelaboro tot i faig una cosa nova basada en la realitat amb certes llicències literàries. En aquest cas, doncs, vaig fer tres viatges però ho he estructurat en un de sol, un viatge d'ascens a la muntanya que esdevé un viatge exterior, però també un descens a l'interior d'un mateix.

Vostè trenca tòpics del món àrab.

R És el que hi ha darrere els meus llibres i també parlar d'uns mons que s'acaben, que no tenen lloc en aquest món cada vegada més homogeni, petit i avorrit. El que està bé és la diferència i descobrir-ho.

També parla de la dona.

R Quan van marxar els comunistes, van arribar-hi els imams amb un discurs molt rigorós que ha comportat un retrocés social. En el cas de la dona, tot el llibre és un lament per la seva situació al Iemen i a Socotra. Ara han d'anar tapades i mantenir-se a part quan abans es vestien de color i eren més lliures. Per sort, en els llocs aïllats això no ha arribat i vaig poder parlar amb algunes d'elles.

Socotra està en perill?

R Hi ha molts interessos. Fer el llibre em creà un dilema: si en parlo contribueixo que es conegui i que es destrueixi aquest paradís. Per altra part sembla irremediable perquè ja hi havia aleshores inversions de Dubait per fer-hi resorts. Ara, potser, al defensar els valors de la gent, el llibre serà una resistència i contribuirà que es faci amb respecte.

El seu quart llibre, Viaje al país de las almas (1999) s'ha convertit ara en una pel·lícula que ja circula per diferents festivals.

R El llibre va ser un treball personal, fruit de les casualitats. Vaig accedir al món secret de l'animisme africà, la religió tradicional i les creences ancestrals. La sacerdotessa Adjoua va fer una cerimònia amb els esperits i els va demanar si em podia quedar. Em van donar permís per veure totes les cerimònies d'iniciació d'un nen des que és escollit pels esperits fins que acaba la formació i és entronitzat nou sacerdot animista. Va ser una experiència preciosa. Fa uns cinc anys em van trucar perquè els esperits s'havien manifestat perquè tornés. Se'm va ocórrer, doncs, fer una pel·lícula. Vaig pensar que sent fotògraf i escriptor seria fàcil, però no és veritat, és un altre llenguatge. Ara el film es veurà a París, a Les Mercredis du film ethnographique que fa el comitè Jean Rouch.